NIEUWSBRIEF

OKTOBER 2025

Kulemba

Steevast vroeg Teresa, de directrice van een school waar ik werkte, mij na terugkomst van verlof in Nederland: 'Wat heb je voor me meegebracht?' Ik stond dan overduidelijk met m'n mond vol tanden en dat leverde een zichtbaar ongenoegen op aan haar kant. Dezelfde Teresa knoopte me echter ook ooit de befaamde Mozambikaanse wikkelrok om, als teken van dank voor de lessen die ik gaf. Onlangs kwamen we elkaar na jaren weer tegen.

Allebei hadden we een uitnodiging gekregen voor de viering van het 10-jarig bestaan van *Kulemba*. Deze organisatie promoot het schrijven van verhalen, poëzie en uiteraard het *lezen* in het algemeen*;* dat is ook wat 'kulemba' betekent in één van de stamtalen. Kinderen en jeugd hebben hun speciale aandacht. Samen met een andere collega kregen Teresa en ik een plaats toegewezen aan de achterste tafel in de hoek van een chic hotel in Beira. De overige gasten, waarvan de vrouwelijke op *high heels,* druppelden langzaam binnen. Ik keek, als schoenenliefhebster, met een schuin oog naar mijn aftandse instappers van Toms. Een zwakke enkel en een heel eind lopen, hadden me doen besluiten deze aan te trekken onder m'n Mozambikaanse kledij. Op tafel stonden samosa's, gefrituurde deeggebakjes met een hartige vulling.

Kulemba is ontstaan door de tomeloze en belangeloze inzet van Danito, destijds leraar op de school van Teresa. Voor het diner riep hij een aantal mensen naar voren om een oorkonde in ontvangst te nemen voor de rol die ze gespeeld hadden in het op de kaart zetten van zijn organisatie. Terwijl ik mijn tanden net weer zette in zo'n verrukkelijke samosa, hoorde ik ook míjn naam klinken. Danito zei wel wat anekdotes te kunnen delen. Hij vertelde hoe ik op een dag opmerkte dat hij er zo moe uitzag, waarop hij verteld had dat hij alles voor Kulemba lopend moest doen. Vervolgens gaf jij me, zo zei hij, geld om voortaan met een tuk-tuk te gaan. Daarnaast drong je er op aan dat ik voor sponsoring naar het havenbedrijf Cornelder zou gaan. Ik weigerde, want het leek me haast onmogelijk daar steun van te

kunnen krijgen. Je hield aan, keer op keer. Je had je erin vastgebeten en zie daar; ik ging overstag. Terwijl hij naar de directeur van Cornelder keek, die aan de eretafel zat, vertelde hij dat ze zijn grootste sponsor zijn.

Na afloop kregen we allemaal een poloshirt mee waarop 'Kulemba' stond gedrukt. Ik besloot dit als míjn oorkonde aan Jemuça te geven; over hem schreef ik iets in de vorige nieuwsbrief. Verguld trok hij het shirt direkt aan en we namen nog wat foto's. Tijdens de leeslessen die volgden droeg hij met trots zijn nieuwe kledingstuk.

Totaal, maar dan ook totaal onverwachts, overleed Jemuça twee maanden later. Zijn moeder had hem voorovergevallen op de grond gevonden in zijn hut. De volgende dag werd hij begraven. Ik kon het maar niet geloven, maar stond aan zijn graf en ik zag dat ook het Kulemba shirt in het graf werd gelegd, samen met andere kleren en zijn rugzak. Dat is een gebruik om te voorkomen dat nabestaanden bij het zien van spullen van de overledene – opnieuw - verdrietig worden. Het gonsde van de geruchten dat Jemuça 'behekst' was. Zijn vrouw had hem een maand of vijf daarvoor verlaten en was met de kinderen naar haar moeder gegaan. Ze is niet de eerste vrouw die haar man beschuldigde van het hebben van een 'geest van armoede'. Maar wat kún je hier, als het niet regent en de oogst mislukt of je hebt een opleiding gedaan maar er is geen werk en je studeert dus af met als ogenschijnlijk enige mogelijkheid om suikerrietstengels te gaan snijden of om sprokkelhout te gaan zoeken en te verkopen?? Het treft mannen vaak diep in hun zelfrespect.

In Nederland bestel ik met regelmaat foto's bij. Vaak vinden de mensen die erop staan dat erg leuk - al klagen ze ook hier soms dat hun haar niet goed zit op de foto 😊-. Moest ik de foto's van Jemuça nu aan zijn moeder geven of (nog) niet? Rouw is, zoals een treffende titel zegt, 'E*en land waar je de weg niet kent*'. Dat had ik zelf de afgelopen tijd óók weer ervaren; een tijd van op je tandvlees lopen. Ik was nu letterlijk in een ander land met andere gebruiken. Nooit zal ik vergeten dat ik een Mozambikaanse vriend opbelde, precies een jaar na het overlijden van zijn vader. Iets dat in onze cultuur vaak gewaardeerd wordt. Hij werd echter boos op me en zei: 'Ga je me daar een beetje aan herinneren?! Je hebt m'n hele dag verpest!'
De moeder van Jemuça wilde de foto's echter graag zien. Ze nam de envelop in ontvangst en zonderde zich af. Later zei ze: 'Het was een goede jongen maar tegen de tand des tijds is niets bestand'.

Kulemba had me gevraagd een workshop te verzorgen tijdens een kinderboekenfestival. Als introductie gebruikte ik een suikerrietstengel. Mozambikanen zetten hier graag hun tanden in. 'Zet je de stengel zo aan je mond?' vroeg ik. Nee, de soms meterslange stengel wordt in behapbare stukjes gesneden. 'Dat is ook zo met een woord' ging ik verder en we schreven diverse woorden in diverse stamtalen op het bord en verdeelden deze in lettergrepen. Heel regelmatig; iedere keer na een klinker. Vervolgens schreef ik het woord 'stroopwafel' op het bord en verdeelde dat in lettergrepen. Ik zag hoe de hersenen van sommigen kraakten. 'Niet doen' zei ik 'zet gewoon je tanden er maar in.' Om vervolgens stroopwafels uit te delen, die meegevlogen waren naar Mozambique..

Groet, Léonie

NB: In augustus jl. is er een kaartje verstuurd naar m'n achterban. Door bezorgingsproblemen bij PostNL heeft niet iedereen het ontvangen en daarnaast heb ik niet van alle supporters het adres. Bij dezen -alsnog- de digitale versie:

Ondersteuning is mogelijk door een gift over te maken naar AIM International, bankrekeningnr. NL91 RABO 0155 6577 12 o.v.v. 'ondersteuning Léonie'. Uw gift is fiscaal aftrekbaar.

THUISFRONTCOMMISSIE:
Willeke de Pagter (voorz.) pagte056@planet.nl
Wilma Boone (secr.) wilmaboone@outlook.com
Aart (penm.) en Lenny Prinsen
Petra Schot

www.leoniedieleman.wordpress.com
leonie.dieleman@outlook.com